

det är ett **BROTT**

bra att veta för dig som är ung

Vad är egentligen ett brott och hur vet man om man blivit utsatt?

Är det OK att någon hotar en till livet i ett mail eller

Är mobbning ett brott?

Har man alltid rätt att säga nej till sex?

Får ens föräldrar bete sig hur som helst?

Vem skall man vända sig till om man misstänker att man blivit utsatt?

Vi kan inte svara på alla frågor i den här broschyren men ge exempel och tips om vart du kan vända dig. Det finns många som jobbar med detta, och de finns där för dig som är ung.

Den som upplevt något obehagligt eller hemskt och t.ex. utsatts för brott får ofta skuld känslor. Detta är särskilt vanligt vid våldtäkt, men också vid många andra brott. Det lägger felaktigt en skuld på offret, som den som begår brottet rimligen ska bära. Samtidigt är det väldigt naturligt att man som offer tänker på vad man själv gjorde eller inte gjorde i samband med brottet. Att inte upprepa sitt beteende kan kännas som ett skydd mot att bli utsatt igen och som att man tar tillbaka kontroll över sitt liv.

Broschyren vill visa att det finns kontakter värda att ta för att få hjälp med egna känslor, att placera ansvar och få upprättelse om du utsätts för brott eller andra kränkningar, eller om någon du känner blir det. På sista uppslaget finns många kontaktuppgifter.

Brottsoffermyndigheten har samarbetat med konstnären Sol Morén och författaren Solja Krapu inom ramen för ett ARCIV-uppdrag för att göra den här broschyren.

På www.brottsoffermyndigheten.se finns också annan information som kan vara av värde för dig. Hemsidan uppdateras ofta.

att ringa polisen

Polisen

- Polisen är alltid skyldig att ta emot din anmälan. Med den som underlag beslutas om förundersökning ska inledas. Med förundersökning menas den utredning som görs av polis eller åklagare för att utreda det påstådda brottet.
- Polisen är också skyldig att informera dig om dina rättigheter som brottsoffer och om var du kan få stöd och hjälp.
- Du har även rätt att få veta vad som händer med din anmälan, t.ex. om det blir åtal. Åtal innebär att den person som misstänks för brottet kommer att ställas till svars inför domstol.
- Det är bra att polisanmäla ett brott så fort som möjligt, det underlättar ofta för att hitta bevis. Men även om det har gått en tid kan det vara viktigt med en anmälan.

Vanliga brott mellan unga

- Ungdomar är en utsatt grupp för t.ex. mobilstöld, rån och gatuvåld. De som begår brotten är ofta andra ungdomar.
- Övergrepp i rättssak betyder att någon, ofta den som begått brottet, försöker hindra dig från att anmäla det eller att vittna ärligt i en rättegång. Det sker ibland i direkt samband med brottet, men kan också komma efteråt via telefon, sms eller mejl. Detta är också ett brott!

Andreas hade precis fått ut fyra hundra kronor från uttagsautomaten när någon tog tag i hans jacka och drog bakåt. Den andra killen höll hans kompis Kristoffer på avstånd. Allt gick väldigt fort. När Andreas försökte göra motstånd knuffades han framåt, en spark flög mot hans mage, en rakt i hans ansikte och han kände den heta och kalla blandningen av grus och blod i munnen.

- Om du säger nåt är du död, sa en av dem.
Det sista Andreas hann se var bokstäver på en jacka, och han tyckte att han kände igen en av dem som sprang.

- Åååh. Dom tog pengarna.
Det var höst, första året på gymnasiet och första gången Andreas skulle ta ut pengar han hade på kontot, från studiemedlet. De hade haft så bråttom till bion att han hade fått låna av Kristoffer, nu skulle han betala tillbaka. Och så hände det här!

- Vi måste ringa polisen.
- Vad kan dom göra? Dessutom sa han att...
- Vi måste ringa polisen.
- Jag har inga pengar på mobilen, sa Andreas och spottade blod. Det blev blod på jackan också.

- Vi ringer 112, det kostar ingenting.
Det kändes som en evighet men det kanske hade gått tio minuter när en polisbil svängde in på torget.

- Vad är det som har hänt? Kan du säga hur de såg ut? Åt vilket håll sprang de?
Poliserna ställde flera snabba frågor och pratade i telefon med en annan polisbil. Sedan tittade de lite närmare på Andreas, det var nog bäst att åka till sjukhuset så fick de kolla upp vilka skador han hade fått. Och så ringde de till Andreas pappa så att han kunde möta dem på lasarettet.

I polisbilen satt Andreas mest tyst. Det var så överkligt, allting. Men Kristoffer sa att dom hade hotat Andreas, att om han sa nåt så skulle han vara död.

- Det är också ett brott, sa den ena av poliserna och vände sig bakåt mot Andreas, det heter "övergrepp i rättssak". Om någon i fortsättningen hotar dig så ska du tala om det också för oss.

Efter några dar skulle det bli förhör. Andreas och Kristoffer fick var för sig titta på en del bilder och båda kunde peka ut den ena av killarna.

ett samtal till BRIS

BRIS

- BRIS är en av de ideella, partipolitiskt och religiöst obundna organisationer som stödjer barn som far illa.
- Varje år har BRIS ungefär 20 000 kontakter med barn och ungdomar.
- Du kan kontakta BRIS om du har funderingar eller problem av alla möjliga slag. De vanligaste frågorna handlar om familjekonflikter, mobbning, kamrat- och kärleksrelationer.
- Att ringa och mejla BRIS är gratis och du är anonym så länge du själv vill.
- På hemsidan kan du få råd och stöd eller diskutera med andra unga på diskussionsforumet. Där finns också en länk till Röda sidorna, en sökmotor med länkar till andra organisationer som ger stöd.
- Alla som arbetar på BRIS har avlagt ett tystnadslofte. Det betyder att det du säger inte förs vidare till någon annan, men om du själv vill kan BRIS hjälpa dig med anmälan till polis eller socialtjänst för att du ska få fortsatt hjälp.

Inte ovanligt med våld inom familjen

- I Sverige har det varit förbjudet att slå sina barn sedan 1979. Trots det anmäls årligen nästan 10 000 fall av barnmisshandel.
- Vart tionde barn i Sverige upplever våld inom familjen. Vart tjugonde barn upplever det ofta.

Barnens hjälptelefon.

- Är det BRIS?

- Ja, det är det. Det är BRIS. Du har kommit rätt. Och jag heter Maria.

- Får man prata om vad som helst?

- Ja, du får prata om precis vad som helst, stort eller litet.

- Jo, för jag vet inte. Jag vill inte att nån ska veta att jag har ringt.

- Det är lugnt. Det syns inte ens på telefonräkningen om man ringer till oss.

- Om man får en dörr i huvet, till exempel. Och så mår man illa så man kräks, är det hjärnskakning då?

- Jag kan ju inte säga säkert, men det kan det ju vara. Har det hänt?

- Ja.

- Har du lust att berätta mera?

- Mmm. Det var hemma. Jag fick jätteont i huvet.

- Fick du åka till sjukhuset?

- Nej. Men nästa dag behövde jag inte gå till skolan!

- Men du, hur kom det sig, hur fick du en dörr i huvet? Vill du berätta?

- För det mesta är det ju lugnt. Men så ibland

blir min pappa så arg. Fast oftast slår han mamma. Men ibland så. Det är inte så ofta. Och för det mesta är det bara med handen, inte med en dörr... fast en gång smällde han med en blöt handduk... i badrummet.

De pratade ett bra tag och funderade.

- Finns det nån som du skulle kunna prata med, nån som du känner?

- Nej.

- Tror du att det skulle vara bra om du fick prata med Eva som jobbar här på BRIS och finns här varje dag – jag är bara här ibland och svarar i telefon. Om du vill kan du få prata med Eva på en gång. Och sen kan du få ett nummer så du kommer direkt till henne när du ringer.

- Jag vill inte att det ska bli nåt hemskt.

- Det förstår jag, men jag tycker du gjorde helt rätt som ringde. Du har varit väldigt bra på att berätta. Och väldigt modig. För det som du varit med om är någonting som ingen ska behöva vara med om.

- Mm... Jag vill bara att han ska vara vanlig.

- Vi kan hjälpa dig att få den kontakten du behöver men det är hela tiden du som bestämmer om du vill eller inte.

- Okej.

man kan gå till skolkuratoren

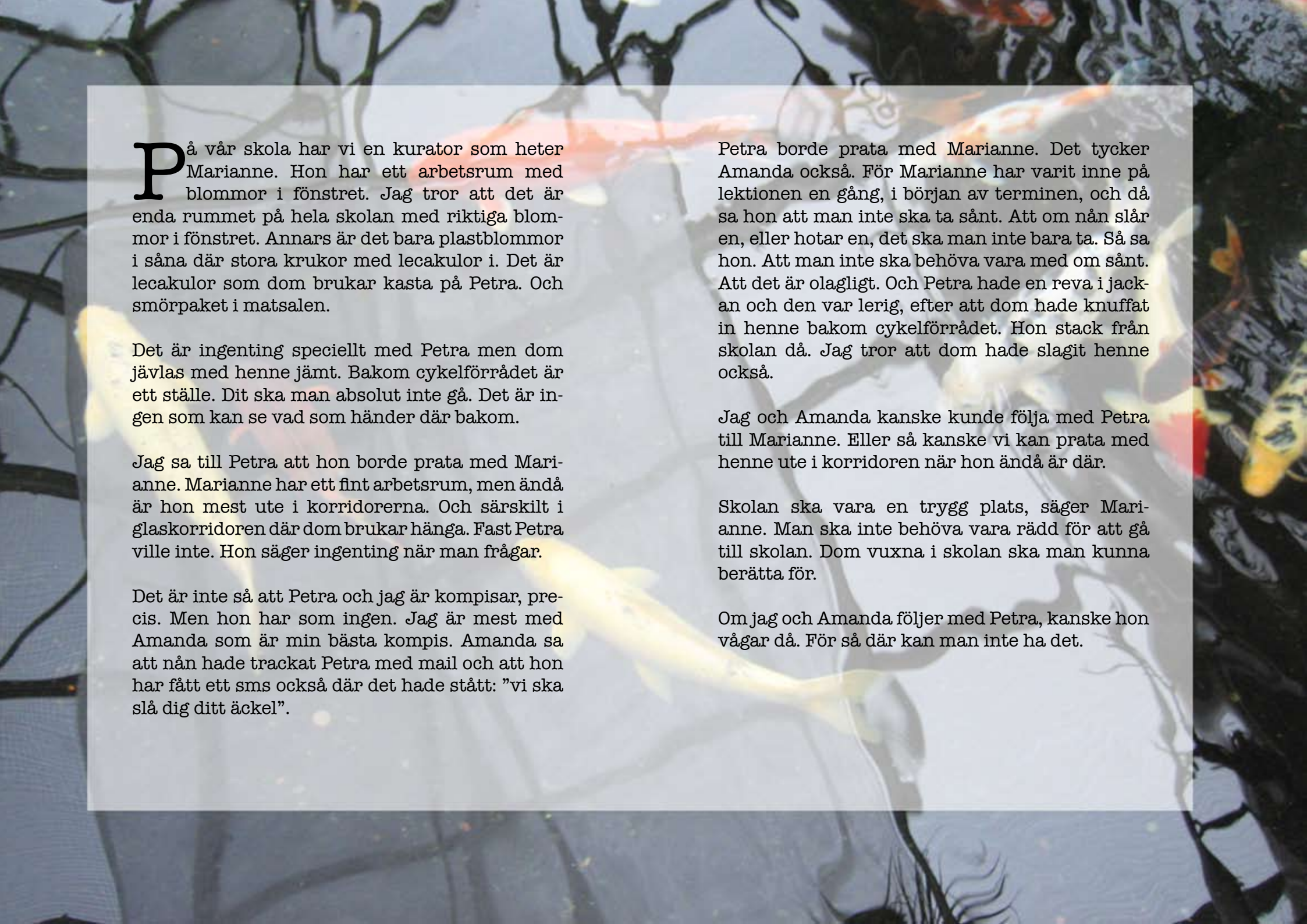

Skolkuratoren

- Skolkuratoren kan ge råd och stöd om både skolan och livet i övrigt. Kan kuratorn inte lösa ditt problem ska hon/han hjälpa dig att kontakta någon som kan det.
- Skolkuratorer har tystnadsplikt. Det betyder att de inte får föra vidare det du säger om det inte är nödvändigt för ditt bästa.
- Kuratorn liksom all annan personal på skolan ska anmäla till socialtjänsten om de misstänker att något barn far illa, t.ex. utsätts för allvarliga brott.
- Mobbning i sig är inte brottsligt, men uttrycks ofta i brottsliga handlingar som misshandel, olaga tvång eller olaga hot, t.ex. via sms och mejl.

Särskilt skydd för dig i skolan

- Skollagen kräver att skolan motverkar alla former av kränkande behandling, t.ex. mobbning. Dessutom kom en ny lag 2006 med förbud mot all kränkande behandling av elever. Skolan ska ha en likabehandlingsplan som visar att alla har samma rättigheter. Uppfylls inte kraven kan skolan bli skyldig att betala skadestånd till den kränkta eleven.
- Om du inte får tillräcklig hjälp från din skola vid kränkande behandling, kan du vända dig till Barn- och elevombudet, BEO. Där kan du få råd och stöd. Har skolan inte gjort vad den borde kan BEO begära skadestånd.

På vår skola har vi en kurator som heter Marianne. Hon har ett arbetsrum med blommor i fönstret. Jag tror att det är enda rummet på hela skolan med riktiga blommor i fönstret. Annars är det bara plastblommor i såna där stora krukor med lecakulor i. Det är lecakulor som dom brukar kasta på Petra. Och smörpaket i matsalen.

Det är ingenting speciellt med Petra men dom jävlas med henne jämt. Bakom cykelförrådet är ett ställe. Dit ska man absolut inte gå. Det är ingen som kan se vad som händer där bakom.

Jag sa till Petra att hon borde prata med Marianne. Marianne har ett fint arbetsrum, men ändå är hon mest ute i korridorerna. Och särskilt i glaskorridoren där dom brukar hänga. Fast Petra ville inte. Hon säger ingenting när man frågar.

Det är inte så att Petra och jag är kompisar, precis. Men hon har som ingen. Jag är mest med Amanda som är min bästa kompis. Amanda sa att nån hade trackat Petra med mail och att hon har fått ett sms också där det hade stått: "vi ska slå dig ditt äckel".

Petra borde prata med Marianne. Det tycker Amanda också. För Marianne har varit inne på lektionen en gång, i början av terminen, och då sa hon att man inte ska ta sånt. Att om nån slår en, eller hotar en, det ska man inte bara ta. Så sa hon. Att man inte ska behöva vara med om sånt. Att det är olagligt. Och Petra hade en reva i jackan och den var lerig, efter att dom hade knuffat in henne bakom cykelförrådet. Hon stack från skolan då. Jag tror att dom hade slagit henne också.

Jag och Amanda kanske kunde följa med Petra till Marianne. Eller så kanske vi kan prata med henne ute i korridoren när hon ändå är där.

Skolan ska vara en trygg plats, säger Marianne. Man ska inte behöva vara rädd för att gå till skolan. Dom vuxna i skolan ska man kunna berätta för.

Om jag och Amanda följer med Petra, kanske hon vågar då. För så där kan man inte ha det.

drop in hos ungdomsmottagningen

Ungdomsmottagningen

- Ungdomsmottagning finns i de flesta kommuner och är oftast till för ungdomar mellan 13 och 20 år. Många niondeklassare får göra studiebesök där. Även om du inte gjort det är du välkommen dit.
- För att kunna hjälpa dig så bra som möjligt finns oftast barnmorska, kurator och sjuksköterska. Dessutom kan det finnas läkare, gynekolog och psykolog.
- Anställda på ungdomsmottagningen har tystnadsplikt, men ska anmäla till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa.
- Många av besökarna har frågor kring sex, vad man "ska ställa upp på" eller var gränsen går för våldtäkt.

Lagen kräver respekt

- Alla har rätt till sin sexuella integritet, dvs. att själv bestämma över sin kropp, liksom när och med vem man vill ha sex. Den som inte fyllt 15 år har ett starkare skydd, särskilt mot sex med vuxna. Det kan räknas som våldtäkt även om varken våld eller hot förekommer.
- Numera är det också olagligt att ha sex med någon som är drogad, väldigt onykter eller medvetlös. Det är alltså våldtäkt!
- Efter ändringar i lagen 2005 har antalet anmälningar om våldtäkt ökat mycket.

Jennifer visste inte riktigt hur hon skulle börja. Hon hade gått in på ungdomsmottagningen en måndag förmiddag på deras drop-in-tid och satt nu mittemot kuratorn.

- Vad är det för något som du vill prata om?

Jennifer drog i tröjärmen. Hela söndagen hade hon bara mått så fruktansvärt dåligt. Hon både ville och inte ville berätta. Hon ville inte minnas någonting av det där, inte tänka på det. Samtidigt ville hon prata ut, som för att bli av med det.

- Det var i lördags, det var fest. Och jag fattar inte att inte ingen kom in, nån måste ju ha hört. Men jag tror att jag var ganska full. Han menade på att det inte skulle spela nån roll om jag gjorde det med honom, jag har varit med en kille förut. Men det var på ett helt annat sätt, då ville jag ju. Men nu. Han kanske inte fattade att jag inte ville.

- Vill du berätta vad det var som hände?

- Det är så hemskt allting, som om det var jag som var äcklig. Jag var så full. Jag kanske inte gjorde tillräckligt med motstånd, det var som om allt hände i en dimma, som om jag inte orkade knuffa bort honom. Han var så tung... Han hade sex med mig fast jag inte ville det.

- Hur mår du nu?

- Jag mår skitdåligt. Varför gick jag på den festen! Jag skulle inte ha druckit så mycket! Han måste ha fått helt fel uppfattning om mig.

- Det är vanligt att man tar på sig skulden men du behöver inte försvara honom. Det finns en lag som säger att man inte får utnyttja att någon inte kan försvara sig, om man är drogad eller medvetslös eller så.

- Menar du att det var en våldtäkt?

- Ja, det är det. Sex mot ens vilja är våldtäkt.

- Är det nån idé att anmäla?

- Ja, visst. Ibland är det svårt att få någon fälld för våldtäkt, särskilt om det bara står ord mot ord. Men risken finns ju att den här killen kanske begår fler våldtäkter... Du har duschat efteråt?

- Ja. Jättelänge. Och flera gånger, det känns så äckligt...

- Ja, det brukar kännas så. Har du tvättat dina kläder?

- Nej.

- Det är bra att inte tvätta trosorna eller andra kläder som det kan vara spår i om du tänker anmäla honom.

möte med målsägandebiträdet

Målsägandebiträdet

- Du har alltid rätt till målsägandebiträde om du blivit utsatt för sexualbrott, ofta också om du utsatts för misshandel, olaga hot eller annat angrepp mot din person.
- Målsägandebiträdet är till för att ge dig juridisk hjälp under förundersökning och rättegång. Hon/han kan också hjälpa dig att kräva skadestånd.
- Biträdet är oftast en advokat och är gratis för dig. Hon/han har tystnadsplikt och står alltid på brottsoffrets sida.
- Alla brottsoffer har dessutom rätt till en stödperson, som kan vara en kompis eller någon annan du litar på. Hon/han får vara med som ditt personliga stöd vid både polisförhör och rättegång.

Ekonomisk upprättelse

- Skadestånd är en rätt till ersättning för skador som t.ex. orsakats av brott. Om förövaren inte kan betala och du inte heller ersätts av en försäkring, kan du ha rätt till brottsskadeersättning från Brottsoffermyndigheten. Den rätten kan du ha även om förövaren är okänd.
- Du kan få ersättning om brottet gett dig fysiska och/eller psykiska skador. Du kan också få ersättning för allvarlig kränkning vid själva brottstillfället. De flesta fall av sexuella övergrepp ger rätt till sådana ersättningar, liksom ofta misshandel, olaga hot och rån.
- Barn som bevittnat våld i familjen har rätt till en särskild form av brottsskadeersättning.

Hej, det är jag som är Elisabeth. Du kan ta och sätta dig här så ska jag berätta vad det är som kommer att hända.

Jag satte mig i en fåtölj med blått mönster. Elisabeth fortsatte:

- Jag är advokat och jag är utsedd av tingsrätten att vara ditt målsägandebiträde, alltså den som ska hjälpa personer som blivit utsatta för brott. Och det är gratis. Jag ska hjälpa dig med allt det "juridiska", som har med lagar att göra. Om du till exempel ska begära skadestånd.

- Skadestånd?

- Det en sorts ersättning. Du var ju tvungen att åka till sjukhuset, och du fick lov att ta taxi. Visst har du kvar alla kvitton.

- Jo.

- Jag ska vara ditt stöd under hela tiden, så fråga direkt om det är någonting du funderar över.

- Kan jag få dricka vatten.

- Självlklart. Varsågod.

Elisabeth höllde vatten i ett glas. Hon verkade trevlig. Och lugn.

- Hur blir det med... blir det rättegång?

- Om åklagaren tycker att det är tillräckligt med bevis så att den som är misstänkt kan bli dömd, då blir det rättegång.

- Måste jag vara med?

- Mindre barn är inte alltid med i rättegången. Men åklagaren tycker nog att du är tillräckligt mogen för det. Jag förstår att det kan kännas både oroligt och nervöst, men jag ska förklara hur allting går till. Jag ska förbereda dig på alla frågor som du kan tänkas få, så det ska kännas tryggare för dig. Åklagaren brukar ställa frågor både till den som är misstänkt och om det är vittnen, och till dig, så att det som har hänt skall komma fram. Därför kan det vara bra att du antecknar sånt du kommer ihåg, hur det var. Så du inte glömmer nånting viktigt.

Jag satt i den där blåmönstrade fåtöljen och hoppades att allting redan var över. Elisabeth flyttade bort pappersbunten hon hade framför sig och sa:

- Tänk vad bra du har gjort det, du stod upp för dig själv och det ska du vara stolt över. Ingen ska få göra så här mot dig.

- Får man ta med nån kompis?

- Ja, det får man, det kallas för stödperson. Och jag ska hjälpa dig. Jag kommer att sitta bredvid dig under hela rättegången. Det här fixar vi.

KONTAKTUPPGIFTER

Barnens Rätt i Samhället, BRIS

www.bris.se Där hittar du även BRIS-mejlen Barnens hjälptelefon: 0200-230 230

Barn- och elevombudet (BEO)

bec@skolverket.se www.skolverket.se/sb/d/1333 Skolverkets växel: 08-527 332 00

Barnombudsmannen (BO)

barnombudsmannen@bo.se www.bo.se

Brottsofferjourernas Riksförbund, BOJ

boj.riks@boj.se www.boj.se Jourtelefon: 0200-21 20 19

Brottsoffermyndigheten

www.brottsoffermyndigheten.se Servicetelefon: 090-70 82 00

Friends

info@friends.se www.friends.se

HOPP - Riksorganisationen mot sexuella övergrepp

info@hopp.org www.hopp.org

Mansjourerna

info@mansjouren.net www.mansjouren.net Jourtelefon: 08-30 30 20

Nationellt kunskapscentrum för mäns våld mot kvinnor, NKC

www.akademiska.se/templates/page____25759.aspx Jourtelefon: 018-611 40 00

Polisen

www.polisen.se Telefon: 114 14 (inte akut), 112 (akut)

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, RFSL, Brottsofferjour

hbt-jouren@rfsf.se www.rfsf.se www.rfsflungdom.se Jourtelefon: 08-34 13 16

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS

info@roks.se www.roks.se

Riksorganisationen stödcentrum mot incest, Rsci

rsci@swipnet.se www.rsci.nu Jourtelefon: 08-696 00 95

Rädda Barnen

info@rb.se www.rb.se

Röda Korsets Ungdomsförbund

www.rkuf.se Jourhavande kompis Telefon: 020-222 444

Röda Sidorna - sökmotor som hjälper dig under 18 år hitta rätt hjälp

www.rodasidorna.se

Stödcentrum för unga brottsoffer

Finns på några orter

Sveriges Kvinnojourers Riksförbund, SKR

info@kvinnojour.com www.kvinnojour.com

Terrafem

(Jour för invandrade kvinnor och tjejer på ett stort antal språk)

info@terrafem.org www.terrafem.org Jourtelefon: 020-52 10 10